

Ünvan: Quba meydanı yanında Sisianovski küçə nömrə 41, İsrailovun evində. Telefon: 22-57.

11449

Petroqraddan gəlmiş doktor İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğu- na mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonnu küçə, nömrə 6.

7444

Elan

Ticarət, Sənaye və Ərzaq Nəzarəti təkrarən ümum əhaliyə məlum edir ki, həmin 28 iyul ayında verdiyi qərardadı mövcubincə [əsasında], Azərbaycan Cümhuriyyətində əcnəbi məmləkətlərə mal aparmaqdan ötrü xahiş edənlərə icazənamələr verilir və bunların qeyri kəslərdən pul ilə alınmasına heç bir lüzumu yoxdur. Ondan əlavə, icazənamələrdə qeyd olunan kimi, bu icazənamələrin qeyri şəxslərə də verməyi qadağandır.

Nəzarət bununla elan edir ki, hərgah Nəzarət tərəfindən verilən icazənamələr – ki mal göndərmək üçün göstəriləcək Dəmiryol İdarəsinə, tamojnaya və istasyon naçalnikinə – satılsa və ya qeyri şəxslərə verilsə, Nəzarət tərəfindən puç olunacaqdır, necə ki, həmin sentyabrın 20-ndə Əziz bəy Sultanova 9112 nömrəli icazənamənin satılmağına görə, Nəzarət puç etdi.

Ticarət, Sənaye və Ərzaq naziri:

A. Əminov.

İdarə müdiri: Makinski.

T-284

**Müdir:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Bir sual münasibətilə

səh. 411. “haqqı alçaqlardan”: qəzetdə “haqqı alçaqlardan” getmişdir.

Sülh ətrafında

səh. 417. “Oriental”: İstanbulda fransızca nəşr edilmiş “Monitor Oriental” [Le Monitor Oriental] qəzeti nəzərdə tutulur.

“səbiq kronprins (Almaniya vəliəhdi)”: Almaniya imperatoru II Vilhelmin oğlu Fridrix Vilhelm nəzərdə tutulur.

Dilimizin türkləşməyinə çarələr

səh. 421. “ismi-fail”: ərəb qrammatikasında feildən düzələn və subyekt bildirən isim; hərəkəti icra edən (katib - yazan).

“ismi-məful”: ərəb qrammatikasında feildən düzələn və obyekt bildirən isim; hərəkətə məruz qalan (məktub - yazılan).

səh. 422. “ismi-məkan”: ərəb qrammatikasında, yer bildirən isim.

səh. 423. “Bənati-nə’s”: Böyük Ayı bürcünü təşkil edən yeddi ulduz topası; Yedigər.

səh. 424. “hürufi-müqəttə”: hər hansı bir şeyin qısaltması olan hərflər yaxud hərflər birləşməsi.

Cümə axşamı, 23 oktyabr 1919-cu il, nömrə 303

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-davamiyyəsi. Pəncşənbə, 28 məhərrəmül-haram sənə 1338. 23 təşrinə-əvvəl 1919 sənə.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN

1919 sənə oktyabrın 23-də pəncşənbə [cümə axşamı] günü gündüz saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan olunur.

T-295

ELAN

Hökumət Müfəttişliyi naziri həzrətlərinin 12 həmin oktyabr 1438 nömrə təliqəsinə binaən [rəsmi məktubuna əsasən], bu gündən etibarən Cümhuriyyətimiz daxilində olan ümum gömrükxanaların və əvvəl mərhələdə Ağstafa gömrükxanasının təftişinə şüru etdim [başladım]. Ümumdən kamali-ehitramla rica və təmənnə edirəm ki, məzkur [deyilən] gömrükxanaya əşya və malların müsadirəsi və hakəza [habelə] qeyri biqanunluqlar barədə olan şikayətlərini Hökumət Müfəttişliyi Nəzarətinə (dəniz kənarı Mirbabayevin evləri) kitabətən [yazılı] və yaxud və ya şifahən Ağstafa istasyonunda məlum və ixbar etsinlər [xəbər versinlər].

Dövlət Müfəttişliyi nazirinin xüsusi əmrlər məmuru:

Məcnunbəyov.

T-290

ELAN

**Kompaniya “Azərbaycan”
Komissioner həmlü nəqli-İran
[İran yükdaşıma komissioneri]**

Batımda yeni güşad edilən [açılan] kompaniyamız əmvali-ticariyyə [ticarət malları] alır və satır; hər növ əşyanın idxal və ixrac müamilatını dərhəddə edir [əməliyyatlarını öhdəsinə götürür]. Müraciət edəcək müştərilərə böyük təshilat [köməklik] göstərir.

Adres: Batı, Naberejni, nömrə 12. Telefon 109. Kompaniya “Azərbaycan”.

11473

ELAN

Bakı Şəhər Bələdiyyə İdarəsi bununla ümum əhaliyə elan edir ki, şəhərin “Elektriçeskaya sila” cəmiyyəti ilə bağladığı müvəqqəti əlavə şərtnaməsinin 10-cu maddəsinə görə atidəki [aşağıdakı] formulunu nəzərə alaraq elektrik işığının tarifi ilin ¼ hissəsi, yəni oktyabr, noyabr və dekabr ayları bir kilovat saati bir manat 9 qəpikdən qərar verilmişdir:

1) Qulluqçuların kvartira pulunun və neftpromişlenniklərin [neft sənayeçilərinin] qərarı üzrə “Elektriçeskaya sila”

mühəndislərinin maaşının artırılması və:

2) Oktyabr-dekabr aylarının müddətində neftin pudunun 2 rublə olunması.

T-294

ELAN

Bununla Şəhər Bələdiyyə İdarəsi elan edir ki, Bakı Şəhər İctimaiyyə İdarəsi tərəfindən buraxılan “viiqrışni zayma” [uduşlu istiqraz] biletlərdən ötrü şəkillər düzəltməyə konkurs olacaq.

Konkursun şərtləri:

1) Birinci mükafat 1500 (min beş yüz) rublə;

2) İkinci mükafat 500 (beş yüz) rublə;

3) Şəkillərin verilməyi həmin oktyabr ayının 28-i, saat 12-yədək olmalı;

4) İspravka [arayış] istəyənlər Bələdiyyə katibinə saat 9-dan 3-ədək müraciət etməlidirlər.

Telefon nömrə: 44-40

T-296

SİRK “MODERN”

Pəncşənbə günü oktyabrın 23-ndə 1919-cu ildə məşhur sportsmen Pyotr Nikolayeviç Yelizarov tərəfindən mükəmməl surətdə təşkil edilmiş Fransa güləş mü-barizəsinin məbədi.

Bu gün 3 cift pəhləvan mübarizə edir.

1-nci: Gənc Əli – Qara Maska.

2-nci: Kalişeviç – Naməlum.

3-ncü: Makarov – Oleynikov.

Pəhləvanların çıxışı və mübarizənin başlanması saat 11-in yarısında. Tamaşa başlanacaq 8-də, qurtaracaq 12-də. Mübarizə Yelizarovun təhti-nəzarətində [nəzarəti altında] olacaqdır.

11472

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

20 təşrini-əvvəl [oktyabr] iclası

(Keçən nömrədən məbəd)

Rəfiyev Musa bəy (Müsavat) - Qanunu müdafiə edərək deyir ki:

Martda dəmiryolunun mədaxili 5 milyon idi, amma şimdi 18 milyon olmuşdur. Halbuki o zaman ancaq 8 milyon artacağı gözləniirdi. Deməli, tarifdən əlavə də yolun mədaxili artmışdır. Bununla bərabər, dəmiryolunda vəsaitli-nəqliyyə [nəqliyyat vasitələri] və hərəkət dəxi artmış, bir çox nöqsan islah edilmişdir. Bu surətlə, əgər işlər əvvəlki qaydası ilə getsəydi, dəmiryolunun mədaxili demək olar ki, məxarici ödə və işlər öz qaydası ilə gedərdi. Fəqət birdən-birə iyul ayında bir qanun ilə yolun məxarici 30 milyona qaldı. Ona görədir ki, həman məsarifi [xərcləri] ödəmək üçün tarifi artırmaq məcburiyyətindəyik.

[Rza bəy] Ağabəyov (Müsavat) - Dəmiryolunda vaqon və parovozların artması, nizam və qaydanın düzəlməsi, həm də böylə ağır şərait altında bu qədər islah edilməsini böyük bir iş hesab edərək və Səməd ağaya cavabən, tarifi daha artıq artırılma belə mal daşınmasına, sənişin hərəkətinə və pulun kursuna sui-təsir edəmməyəcəyini, biləks [əksinə], Səməd ağanın təkliflərindən daha artıq zərər yetişə biləcəyini bəyanla, sual edir ki:

Sosialistlərin dediyi kimi, torpaq vergisi də, gömrük də, tarif də, sair naloqlar da [vergilər də] artmasın, pəs məmləkət

nə ilə dolarsın və xəzinə bu xərcləri haradan alsın?

Nəhayət, Əbilova cavabla, heç vaxt bir məmləkətin ən böyük də olsa bir naloqla idarə ediləmmədiyini bəyanla, ümumiyyətlə bəzi vergi və xərcin və xüsusi olaraq tarifi artmasını təklif edir.

[Məlik]Aslanov Xudadad bəy (Türük və Məabir naziri) - Möhtərəm məbuslar! Bu məsələ ətrafında çox sözlər danışıldı. Binaənileyh [ona görə], mən bir neçə məlumat vermək istərdim. Dəmiryolunun bir il əvvəlki halı ilə şimdiki halı hamıya məlumdur. Bununla işim yoxdur. Amma bir neçə ay əvvəlki əhvalı da, şimdiki halı da rəqəmlərlə müqayisə edəcək olsaq, onda görürük ki, nə qədər fərq var. Məsələn, martda mədaxil 5, məxaric 13 milyon idi. O zaman tarifi artırarkən deyirdik ki, 8 milyon açıqlığın bir hissəsi tarifdən düzələr. Qalanını da bəlkə dəmiryol işlərini islah edərək, bəlkə başqa şeylərlə ödəyirik. Amma bu gün sizə təqdim olunan layihədə göstərilir ki, o vaxta nisbətə şimdiki mədaxil ayda 13 milyon artmışdır. Bundan əlavə, qabaqda 50 paravozumuz olduğu halda, şimdi 150 paravozumuz var. Halbuki biz hələ bu vaxtadək Avropadan heç bir şey almamışıq. İngilislər və italyanlar bizdən çox siyahılar götürmüşlərdir. Fəqət bu vaxtadək hələ bir şey gəlməmişdir. Hər bir şeyi öz gücümüzə düzəltmişiz. Doğrudur, bəlkə yollarımızda xırda nöqsanlar ola bilər. Fəqət bununla demək olmaz ki, islahat olmamışdır. Əvvəla, yollarda qatarlarımızın miqdarı o qədər artmışdır ki, mallar aylarla anbarlarda yatıb növbə gözləməyirlər. Hazırda yolumuzda gündə 13 cift qatar işləyə bilər. Ancaq 6 ciftdən ar-

tıq buraxmaq mümkün olmayır. Saniyə [ikincisi], deyirlər dəmiryollarında artıq məmurlar var. Bu da düz deyildir. Bu yaxınlarda smetamız təqdim olunacaqdır. Onda görürsünüz ki, hər məmurun öz işi var. Lüzumundan artıq bir məmur yoxdur. Salisən [üçüncüsü], dəmiryolunun böyük işlərindən birisi də trubaprovoddur. Bu barədə isə demək olar ki, dünyada rekord vurduq. Çünki 840 verst trubaprovodu böylə az müddətdə təmir etmək Amerikada da görülməmişdir. Hətta ingilislər bizim bu işimizə təəccüb edirlər.

Bir də, büdcə yoxluğundan şikayət edirlər. Bu qismən haqlıdır. Fəqət büdcə hazırlayıb təqdim etmək də çətin bir işdir. Çünki məsarif bir dərəcədə sabit durmur. Bu gün büdcəni hazırlayırsan, yarın məxaric artır. Yenə dəyişməyə məcbur oluruq. Bununla bərabər, büdcə olmazsa da, hamımıza məlumdur ki, məxaric mədaxildən artıqdır. Səbəbi də budur ki, əvvəla həyat adi məcrası ilə cərəyan etməyir. Saniyə, Hacı-Tərxan yolu bağlı olduğundan neftimiz Rusiyaya getməyir. Halbuki adətən neft əksəriyyəni oraya gedirdi. Məncə, illik mədaxilimiz bir milyard, məxaricimiz isə bir milyard yarımdır.

Nəhayət, hər şey əvəzinə gəlir vergisinin artırılmasını təklif edirlər. Lakin gəlir vergisindən xəzinəyə ən çoxu 40-50 milyon vüsul olar [çatar], bununla da dövlətin bütün məxarici ödənməz.

Məlumunuzdur ki, adətən mədaxil mənbələrinin ən böyüklərindən birisi dəmiryollarıdır. Bu cümlədən Qafqaziya dəmiryolları Rusiyanın ən mədaxilli yolu hesab olunurdu. Şimdi isə böyük mədaxil verməzsə də barı, öz xərcini ödəməlidir.

Əlavə, Səməd ağa deyir ki, tarifə artmasın, yolun xərci xəzinədən verilsin. Bu təklif ümum demokratiya üçün daha zərərli. Çünki xərclərin hamısı xəzinədən veriləcək olarsa, bilirsiniz ki, pulun kursu düşər aşağı. Əkinçi bütün zəhmətini çörək edib bazara çıxartdıqda, satar qiymətsiz pula. Odur ki, bütün əmələ və əkinçinin mənafeyinə nəzərə alındıqda, gərək naloqlar artsın. Bunu qəbul etməzsək, o halda maliyyətimiz bərbad olar. Ən artıq zərəri də demokratiya çəkar. Çünki pulun kursu düşsə, 5 milyona malik olan bir möhtəkirin halına o qədər təfavüt etməz. Amma bütün zəhmət ilə 1000 manat yığıb qara gün üçün saxlamış olan bir əkinçiyə müsibətdir. İştə bu nöqtəyi-nəzərdən, mən deyirəm ki, böylə qanunların qəbulu fəhlə və əkinçiyə daha xeyirlidir. Zira qəbul edildiyi təqdirdə, iqtisadiyyat müəyyən bir müvazinə bular. Bu surətdə də pulun kursu möhkəm olar, daha şimdiki kimi düşməz. Bir də, Avropadan gələn Azərbaycanda tariflərin ucuzluğuna təəccüb edirlər. Çünki Avropada tariflər bizimkindən daha artıqdır.

Bundan əlavə, nətiqlər tarif artmasının ərzaq şeylərinə sui-təsiri olacağını göstərirlər. Bu nəzər doğru deyildir. Çünki tarifin artırılması ilə unun girvənkəsi 2-3 qəpik bahalanar, bunun bahalığa təsiri ola bilərmə? Halbuki mədaxil artsa, pul təb [çap] olunmasına ehtiyac az olar, pul az kəsilər. Bu da pulun kursunun qalxmasına xidmət edər. Bu surətlə də həman sui-təsir gözlənən cəhətdən də mənfəət verər.

Bir də Aşurov deyir ki, Bakı-Sabunçu-Suraxanı yolunun tarifi digər yolların-

dan çox artmışdır. Bu fikir səhvdir. Əvvəla unutmamalıdır ki, mart ayında ümdə xəttin tarifi artdıqda Bakı-Sabunçu-Suraxanı yolunun tarifi artırılmamışdı. Saniyə də, şimdi faiz etibarilə baxsanız o yolun qiymətləri digərlərindən artıq deyildir.

Əlavə, deyir ki, kazyonni [xəzinəyə, dövlətə məxsus] paravoz xüsusi adamları ya-inki yüklərini pulsuz aparırmış. Mənə böylə bir şey məlum deyildir. Əgər bu xüsusda müəyyən bir şey bilən varsa, buyursun. Amma bunu da deməliyəm ki, dəmiryolu ilə külli miqdarda qaçqın, əsgər, dövlətə məxsus şeylər pulsuz aparılmışdır.

Nəhayət, bunu da qeyd etməliyəm ki, qanunun təxirlə gətirilməsinə səbəb bu olmuşdur ki, biz öz yollarımızın tarifini Gürcüstan tarifi ilə rəbt etməliyiz [uyğunlaşdırılmalıyıq]. Ona görə məmur və xidmətçilərin maaşı artar-artmaz tarifi artırmaq fikrinə düşərək, bu xüsusda Gürcüstan hökuməti ilə müzakirata başladıq. Müzakirat 3-4 gün əvvəl qurtardı. Dərhal layihəni təqdim etdik və hökumətdə baxılaraq buraya göndərildi.

Sözümə xitam verərkən əlavə etməliyəm ki, yuxarıda ərz etdiyim üzrə bu yeni tarifin qəbulu millət və camaat üçün xeyirlidir. Amma hər gün təxirə düşməsindən yarım milyon zərər hasil olur. Bina-ənileyh, mən xahiş edərdim layihə bir an əvvəl qəbul edilsin.

[Əbdüləli bəy] Əmircanov (məruzəçi) - Layihəni müdafiə edərək deyir ki:

Layihəyə diqqətlə baxılsa görülməli ki, hökumət hər bir şeyə diqqət vermişdir. Məsələn, birinci sinif bileti 2 qat artırılmış ikən, 3-cü sinif fükərə üçün olduğundan

ancaq 25 qəpik artırılmışdır. Bir də deyirlər, dəmiryol tarifinin artırılması bahalığa səbəb olacaqdır. Məncə böylə deyildir. Əşyanın bahalanması kirayənin neçə qəpik artmasında deyildir. Bu, möhtəkirlərin işidir. Doğrudur, möhtəkirlərlə mübarizə lazımdır. Amma tarifi artırmaq bir mübarizə deyildir. Sual edirəm: əgər biz tarifi daha da ucuzlaşdırsaq, çörək ucuzlaşacaqmı? Əlbəttə yox! Bu surətlə möhtəkirlərə qarşı başqa çarələr düşünməlidir. Bunu da bilməlidir ki, hökumət mənfəət istəməyir. Ancaq çalışdığı budur ki, mədaxil məxarici ödəsin.

Bir də, burada büdcədən bəhs edildi. Əlbəttə büdcə lazımdır. Fəqət onun yoxluğundan dolayı tarifi artırmamaq dəxi mümkünatdan deyildir. Xüsusi adamlara qatar verilməsinə gəlinə, burası bizə də məlum deyildir. Mən ancaq bunu bilirəm ki, yalnız iki dəfə pulsuz qatar verilmişdir – birisi Amerika nümayəndəliyinə, digəri ingilis nümayəndələrinə.

Yollarımızda işlərin yaxşılaşmasına qaldıqda, mən 4 ay əvvəl bir səfər etmişdim. 10 gün əvvəl də səfər etdim. Deyə bilərəm ki, o vaxta nisbətə şimdi dəmiryolları nizam və yaxşılığında yerdən göyə qədər təfavüt var. Bir də unutmamalıdır ki, sentyabrda maaşlar artırıldıqda ki, xərc 600 milyon artmışdır, bu miqdarın 275 milyonu yalnız Türük və Məabir Nəzarəti [Nəqliyyat və Rabitə Nazirliyi] payına düşür. Bu mülahizələri qeydlə, mən layihəyi-qanuniyyənin komissiya təklif etdiyi üzrə qəbulunu rica edirəm.

Səsə qoyulduqda, layihəyi-qanuniyyə birinci oxunuşda əksəriyyəti-ara [səs çoxluğu] ilə qəbul edilir. Layihənin ikinci qi-rətinə keçmədən 5 dəqiqə tənəffüs elan edilir.

ERMƏNİLƏR HAQQINDA İNGİLİSLƏR

(“Corcian meyl”in ikinci məqaləsi)

Biz keçən nüsxəmizdə ermənilər haqqında ingilis qəzetəsi “Corcian meyl”in bir məqaləsini dərc etmişdik. Şimdi isə “Corcian meyl” eyni mövzuya dair ikinci bir məqalə nəşr edir. Məqalə sahibi, qəzetənin baş mühərrir və müdiri-məsulu mister Skotland Liddeldir. Birincisi qədər bu ikinci məqalə də şayani-diqqət [diqqətəlayiq] olduğu kimi, ermənilər haqqında ingilislərin nə zehniyyətdə olduğunu da göstərdiyindən, eynən tərcümə və nəşr edirik.

Mətbuatın qüvvəti

Mətbuat hər surətlə qüvvətli və nüfuzludur. Öylə bir zaman və an da var ki, namuslu və öz sənətinin şərəf və heysiyyətini mühafizə edən bir qəzetəçi qəzetəsinin istifadə etdiyi o qüvvət və nüfuz səbəbi ilə qəlbi sızlamalıdır.

İştə böylə bir zaman və an dəxi bizim pişi-nəzərimizdə [gözümüzün qabağında] vardır. Əgər “Aşxatavor”un sütunlarını tutan məqalə İrəvan xaricinə doğru getmiş olmasaydı, iş o qədər də pis və xarab olmazdı. Fəqət sari bir məğz [yoluxucu bir xəstəlik] kimi o daha da uzaqlara getdi. Tiflis qəzetələri onu dərc edib şiddətli təhlil və təşrihlər [şərhlər] yaptılar.

Bakıda və Batumda da o yazılar nəşr edildi. Erməni qəzetəsinin dərc və çap eyləməyi mümkün gördüyü o tipdəki yazılar indi də London və Nyu-York yollarında bulunur. Bunu, şübhəsiz, daşnaklar bəyənir.

Pis provokasiyalar

Britaniya əleyhinə davam edən və boş, əsassız bir töhmətə istinad eyləyən erməni propaqandasından, nəhayət, o qazanılar ki, yaxın bir gələcəkdə büsbütün onun nam və şöhrəti sınar.

Yada salmalıyam ki, bu yazılar Böyük Britaniyadan ziyadə bizzat [şəxsən] ermənilərin əleyhinədir.

Daha Qərbdə müntəzəm bir sülh əqd edilməmişdi [imzalanmamışdı] ki, Ermənistan və Gürcüstan arasında müharibə zühura gəlmişdir. Erməni və müsəlman vuruşmasından sonra çox müşkülətlə hər iki tərəf sülh şəraitinə imza etdi. Böylə ki, “yeni bir millət” olan iki qonşu millətin pis və boş propaqanda və təftinlər (provokasiya) üzündən müharibə etdiklərini gördük.

Bizim dövrlərimiz

Neçə zamandan bəridir ki, biz məhəlli [yerli] mətbuatı öz siyasi halətlərini dəyişdirməyə dəvət edirdik. Çünki bizim bitərəf olduğumuzu hər tiflisli qəzetəçi bilirdi. Öylə zaman da vardı ki, daha tanış olmadığımız halda biz və Tiflis qəzetələri hər bir fürsət və təsadüfdə qarşılıqlı olaraq yek-digərlərimizi istehqaq edirdik [bir-birimizi haqlı çıxarırdıq].

Qısaca, şu cəhəti söyləyə bilərik ki, bizim də daima müdafiə və mühafizə eylədiyimiz keyfiyyət odur. Mətbuatın bugünkü ağır zamanda tutacağı siyasət, ümumi və beynəlmiləl əhvalın məlum olmasına qədər bütün xalqı sükut və səlamət dairəsində bulundurmaqdır.

Gürcü propaqandasına bizzat Gürcüstan mükəmməl bir misaldır. Azərbaycan da müsəlmanlar üçün mükəmməl propaqandadır. Asayiş və intizamı pozula

biləcək bir Ermənistan isə bizzat onlar üçün bir ola bilər.

Bugünkü Gürcüstan

Misal olaraq Gürcüstanın bugünkü vəziyyətini alınız. Şimdi Gürcüstan sülh və asayiş dövrəsinə daxil olmuşdur. Rusiya imperiyasının heç bir əqsamında [hissəsində] Gürcüstanda olduğu kimi sükun və asayiş əsla yoxdur. Bu, Gürcüstan istiqlalıyyəti üçün parlaq bir propaqandadır. Gürcülərin gördükləri işlər propaqandalardan daha ziyadə onların lehində danışır və bu işlər Gürcüstanın istiqlalıyyətlə yaşamağa müqtədir olduğunu boş sözlərdən daha ziyadə isbat edib, daha da onlara xeyirli səmərə və nəticələr verir. Gürcüstanın hal-hazırdakı vəziyyəti isbat edir ki, o yalnız idareyi-hökumətə qabiliyyətli deyil, asayiş və intizamla da hökuməti idarə etməyi bəhəqq ehraz dəxi etmişdir [haqlı olaraq əldə etmişdir].

Mister Skotland bundan sonra bir az da gürcüləri tənqid edir:

“Denikini daima yazıb-cızırılar. Gürcülər Denikinin etibarını yüksəltmək üçün böyük bir reklam yapmış oldular. Denikindən qorxulacaq bir şey yox. Əgər Denikin gürcülərə düşmən isə, bu bağırır-çağırılmaz, yazmalarla ona qarşı bir iş görülməz. Düşmən deyilsə, bu yol ilə düşmən etmək mümkündür. Artıq gürcü mətbuatı Denikin, Denikin yerinə Gürcüstan, Gürcüstan deyə bağırmalıdır” – deyir.

Sonra davam edir:

Müsəlmanlar və ermənilər

Biz isbat edirdik ki, feili və həqiqi bir siyasət o olmalıdır ki, bütün vasitələrlə Er-

mənistan da çalışıb Sülh Konfransı onların müqəddəratını həll və qət edincəyə qədər qonşu müsəlmanlarla birlik hüsula gətirsinlər. Mövcud ixtilaflar isə Ermənistan xaricində vüqqa gələn hadisələrdən başqa bir şey hasil etməz.

Əks halda çox fənalıq və bədbəxtliklərin vüqusu məlhuz [meydana gəlməsi ehtimal daxilində] olduğu kimi, bir çox qurbanlar da verilir.

Müsəlmanlar və ermənilərin dostanə bir surətdə yaşaya bilmələri mümkün olacağına dair biz bir çox misallar görmüşüz. Və bizə bu iki millətin bir etilaf [uzlaşmayla] yaşayammayacağını kimsə isbat edəmməz. Biz isbat edərik ki, bu gün Cənubi Qafqaziyada olan ixtilafların səbəbi o təftinlər (provokasiya) ilə dolu xəbərlərdir.

Həmişə qələyan

İşarət və qeyd etdiyimiz kimi, müsəlmanlar əleyhinə həmişə qələyan [həyəcan], təhrik və təşviqlər və o müfəttinanə xəbərlər ki, Ermənistanda bunun daima yeri vardır, ancaq həmişə intiqam (revanş) üçün fəryad qoparmaq Ermənistanı qan dəryasına atmaqdadır.

Ermənistanda hüriyyəti-mətbuat vardır. Fəqət bu onu göstərməz ki, hər kəs yalan və doğru xəbərlərə istinad edərək hər hankı bir mövzuda yazı yazsın.

Məfkurə (ideal) sahibi bir mətbuat ancaq o sayıla bilər ki, namus və vicdanla öz vəzifəsinə xidmət edib, izzət və şərəflə məsləkini ifaya qeyrət və xalqın rəy və əməlini [arzusunu] tərif və tərvic eylər [gücləndirər, ona rəvac verər].

Hüriyyəti-mətbuat Gürcüstanda dəxi mövcuddur. Fəqət burada fərasətli hö-

kumət mətbuatın sui-istimal [sui-istifadə] etməməsi üçün mürəqibə [nəzarət] və təftidə bulunur. Bu qəzetələr təyin edilmiş hüdudu aşdıqları kimi, hökumət tamamilə haqlı olaraq qəzetəni bağlayır və düçari-mücazat [cəzaya düçar] eyləyir.

Eyi bir mətbuat, eyi bir hökumət qarşısında məsuldur. Eyi bir hökumət isə borcludur mətbuatını eyi bir halda bulundursun. Bu, erməni hökuməti üçün də bir misal olmalıdır.

Ermənistan hökuməti çox yaxşı bilməlidir ki, “Aşxatavor”un Britaniya Komandanlığına qarşı təərrüzü [hücumu] nəsil əsassız dedi-qodulara istinad edir. Və əgər bu hökumət böylə namussuzca əracif [yalan] dolduran məzkur [deyilən] qəzetənin əleyhinə heç bir tədbirdə bulunmazsa, o zaman Ermənistan hökuməti də daşnaklarla etilaf edib, yalan və uydurmalarla dolu bir təərrüzə qarşı da şərik olduğunu zənn etməyə haqqımız varmıdır, yoxmudur?

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

(Azərbaycan simsiz teleqraf mövqifi tərəfindən alınmışdır)

(Bolşevik xəbərləri)

Oryol şəhərinin işğalı

Alınan mövsuq [etibarlı] məlumata nəzərən, bizim qəhrəman hissələrimiz tərəfindən Oryol şəhəri işğal edilmişdir.

Əmələlər tətili

Filiz mədəninin 58 min əmələsi [fəhləsi] tətil etməkdədir. Onlar muzdlarının

artmasını tələb edirlər. Fransa dövləti tətilçilər əleyhinə müsəlləh [silahlı] qüvvə işlədir. Əmələlərlə saldatlar arasında qanlı vuruşmalar vəqə olmaqdadır. Əmələlərdən bir çoxu yaralanmışdır. Mülhauzen qaz zavodunun əmələləri dəxi tətıl etmişdir.

Kronştadt bombardmanına dair

Lion - Kronştadtın bombardmanı Fransa və İngiltərə əmələlərinin heyratını mövcib [heyratinə səbəb] olur.

Petroqrada yardım

Novqorod İctimaiyyuni-inqilabiyyun firqəsi [Sosialist-inqilabçılar partiyası] təşkilatı öz üzvlərini qırmızı Petroqrada yardımına göndərir.

*(Şimali Qafqaziya
Ərkani-hərbinin xəbərləri)
[Şimali Qafqaziya
Hərbi qərarqahının xəbərləri]*

Pyatiqorsk - Şimali Qafqaziya ərkani-hərbi xəbər verir:

Mavərayi-Bəhri-Xəzərdə [Zakaspiyskdə] Qızıl-Arvad mövqifi [stansiyası] dairəsində düşmən bizim qabaq hissələrimizi yüngül surətdə sıxışdırmaqdadır. Çeçenistanda vuruşmalar və kəşfiyyat əməliyyatı olmaqdadır.

Dağıstanda təbəddülsizdir [dəyişiklik yoxdur].

(Gürcü teleqraf acentəliyindən)

Kronştadtın bombardmanı

Helsinqforsdan [Helsinkiyə] alınan məlumata nəzərən, İngiltərə donanması Kronştadtı bombardman edir.

Rusiya və Almaniya

“Matin” qəzetəsi xəbər verir ki, Leypsiqdə olan Əmələ Şurası Rusiyaya 800.000 əmələnin göndərilməsindən ötrü Rusiya hökuməti ilə müzakirət etməkdədir. Əmələ Şurası isə yuxarıdakı xəbərin əslilə olmadığını işar edir [göstərir].

“Bir parça kağız”

“Peti Parizyen” eylülün [sentyabrın] 22-dən xəbər verir ki, Prussiya naziri Şteqervald Kölnə Versal sülh müahidənaməsinin [sazişinin] “bir parça kağızdan” ibarət olduğunu söyləmişdir. Rəsmi təkzibə baxmayaraq, Fransa məbusu Leje bu böhtanı təkrar etmişdir. Yenidən Şteqervaldın “bir parça kağız” kəlmələrini istemal etmədiyini [işlətmədiyini] və Almaniyanın sülh müahidənaməsinə əməl etməyə hazırlaşmadığını bəyan edirlər.

Almaniyanın müraciəti

Almaniya dövləti Berlində olan latış heyətinə Riqada olan Almaniya nümayəndəsinin həbs edilməsinə dair bəyanat verilməsi üçün müraciətdə bulunmuşdur.

(İtaliya heyəti radio xəbərləri)

Vilsonun səhhəti

Vilsonun səhhəti yaxşılaşmaq üzrədir.

Müttəfiqlər və Macarıstan

Ali Şura Macarıstan hökumətinə sülh şəraitini [şərtlərini] təfviz [təqdim] etməkdən ötrü Macarıstan sülh mürəxxəsəsinin [səlahiyyətli nümayəndəsinin] Parisə göndərilməsinin lazım olduğunu bildirmişdir.

Lehistana makinalar iadəsi

Lehistan [Polşa] heyəti müharibə zamanında tutulmuş olan makinaların Almaniya qəbulu üçün Varşavadan Berlində əzimet etmişdir [yola düşmüşdür].

SÜLH ƏTRAFINDA

Yəhudi talanı

Amerika teleqraf agentəliyi xəbər verir ki, Şərqi və Cənubi Avropada davam etməkdə olan yəhudi talanı Sülh Konfransını məcbur edir ki, talana qarşı tədabir ittixat etsin [tədbirlər görsün].

Sülh müahidənaməsinin Amerika Cəmahiri-Müttəfiqəsi tərəfindən imza edilməsi məsələsinə dair

Massaçusets ştatı Demokratik firqəsinə mənsub olan Senat üzvləri qərara almışlardır ki, aşağıdakı üç şəraitə riayət olunarsa müahidənamənin [sazişin] təsdiqinə səs versinlər:

- 1) Müahidənamə qeyri millətlərə Cəmahiri-Müttəfiqədən [Birləşmiş Ştatlardan] ziyadə təminat verməlidir;
- 2) Amerika xalqının haqqı-hakimiyəti heç bir növlə təhdid edilməməlidir;
- 3) Bütün millətlərə kəndi müqəddəratını idarə etmək üçün həqiqi ixtiyarat verilməlidir.

Yaponiya və Şandun

Amerika müxalifkarınının [müxaliflərinin] Şandun məsələsində müvəffəqiyyətli olacağı müşahidə edilməkdədir.

Nyu-Yorkdan teleqraf edirlər ki, Yaponiya Xariciyyə Nəzarətinin katibi Matsui – ki Sülh Konfransında Yaponiya sülh

mürəxxələrindən biridir – Yaponiyanın Şandunu tərk etmək fikrində olduğunu bəyan etmişdir.

Yaponiya bu məsələni bütün əlaqədar olan üçün əlverişli bir təzadə yoluna qoymaqdan ötrü Çin hökuməti ilə müzakirətə başlamağı ehtimal edir.

Matsui söyləmişdir ki, Kiao-Çao beynəlmiləl ticarəti üçün açıq olmaq şərti ilə yaponlara iadə ediləcəkdir. Yaponiya qoşunları bütün dəmiryol istehsalatı nəhiyəsinə təmizləyərək Çin hökumətinin idarədə iştirak etməsi şərti ilə Çin-Yaponiya cəmiyyətinə təhvil verilməcəkdir.

Avstriyanın müahidənaməni imza etməsi

Vyanada Milli İctima [Yığıncaq], Sen-Cermen müahidənaməsinin [sazişinin] müzakirə və mübahisəsiz imza etməsi təhti-qərara alınmışdır. Müahidənamənin imzasından sonra kansler Renner və bütün Kabinə istefa vermişdir. Renner yenidən intixab edilmiş [seçilmiş], [Otto] Bauer isə intixabdan imtina etmişdir.

QƏZETƏLƏRDƏN

Müstəqil Ərəbistan dövləti təşkilinin tarixçəsi

8 təşirini-əvvəl [oktyabr] tarixli “Jurnal D’Orient”də müstəqil Ərəbistan dövləti təşkil tarixiyyəsinə aid böylə silsilə təsilat dərc edilmişdir:

Qutül-Əmarə süqut edərəkən ərəblər əvvəlinci dəfə olaraq Türkiyə hökumətinə asi olub üsyən bayraqı qaldırmışlardır. Ərəbləri üsyana təhrik edən təbliğat Məkkədən nəşət etmiş [doğmuş] imiş.

Ərəblərin əsliyə [silah] naminə olaraq əvvəlcə dəyənkədən başqa bir şeyləri yox imiş. Maddi tərəfdən son dərəcə müşkül şərait altında olmasına baxmayaraq, əmir Faysal 12 min nəfərdən ibarət bir ordu təşkilinə müvəffəq ola bilmişdir. Ərəbistan səhralarının hər tərəfindən toplaşmış gələnlər bədəvilər də şu orduya mülhəq olmuşlarmış [birləşmişlarmış].

Bu ordu get-gedə müharibələrdə türklərdən zəbt (?) etdiyi əsliyə ilə silahlanmış imiş. Üç sənə xaricdən müavinət görmədən bu ordu mübarizədə bulunmuşdur. Ordunun az-çox məşhur komandanları Nuri [əs-]Səid, Əbdülcəmil kimi adam olmuşdur.

Marşal Allenbi komandası altında Fələstin üzərinə İngiltərə ordusu keçən sənə yay əvaxirində [axırlarında] hücum etdiyi zaman bu ərəb ordusu öhdəsinə Dəməşq ilə Tablu arasındakı dəmiryol xəttini kəsmək və Druz dağlarından türkləri tərd etmək [qovmaq] əməliyyatı tövdi edilmişdi [tapşırılmışdı]. Bayramın (?) ikinci günü işbu vəzifə ifa edilmişdi.

Sonralar da ərəblər İngiltərə ordusunun sağ cinahında olaraq hücumlarda iştirak etmişlərdir. Yəməndə əmir Faysal Müttəfiqlər ordusuna mülhəq olmuşlar [qoşulmuşlar] və şu zamandan etibarən ərəb qoşunları daima Müttəfiqlər ordusunun müqəddimətül-ceyşində [ön dəstəsində] yürüş etmişlərdir. Eylülün 30-da Dəməşq işğal edilmiş və orada əvvəlinci dəfə olaraq qırmızı-qara-yaşıl-ağ rəngli yeni ərəb dövləti bayrağı nəsb edilmişdir [asılmışdır].

Şərif Hüseyn Birinci Hüseyn namı ilə Ərəbistana kral təyin edilərək Məkkəni iqamətgah qərar vermiş, xarici səfirlər

də Məkkənin yaxınlığında olan Ciddə şəhərində iqamət etmişlərdir. Əmir Faysal isə Dəməşqdə təqərrür etmişdir [qərarlaşmışdır].

Petroqradi müdafiə

Petroqradi - “Krasnaya qazeta” yazır ki, səfərbərlik başlanmış, Petroqradi Şurası kəndi əzasının [üzvlərinin] həpsini istehzar etmiş [orduya çağırılmış], Zəhmət şöbəsi başda komissar olaraq cəbhəyə gedir. İttifaqlar Şurası bütün sənətkar fəhlələri istehzar etmişdir. Xalq Təsərrüfatı Şurasında xəstə sədr və katibdən başqa bir adam qalmamış, həpsi cəbhəyə getmişlərdir. Məhəllələrdə müharib [savaşa] bölüklər təşkilinə başlanmışdır. Qırmızı Petroqradi düşmən görəmməyəcəkdir.

Petroqradi təxrib etmək təhdi

Moskva - Petroqradi süqut edəmməz və nə də etməlidir. Baltik bəhriyyunları [matrosları] axırıncı fişənglərinə və axırıncı nəfəslərinə qədər kəndi mövqelərində dayanacaqdırlar. Drednoutlarımızın [hərbi gəmilərimizin] müqtədir topları əşqiylələri tərd etməyi [quldurları qovmağı] bacaracaqdır. Qoy ağlar Petroqrada daxil olmaq xülyələrindən vaz keçsinlər.

Nəhayətün-nəhayə [ən sonunda] be-loqvardiyaçılar qırmızı paytaxt əvəzinə ancaq xaraba və ənqazlar [yığıntılar, töküntülər] bula biləcəklərdir.

Bolşeviklər nə söyləyir?

Bolşeviklər söyləyir ki, hərəgah biz Denikini tərd etsək [qovsaq], o zaman Vətəndaş müharibəsi əbədiyyən bitmiş olacaqdır. Hərəgah biz qalib gələrsək, o za-

man sülh bərpa edilər. Zira biz şimdiki sülh ərəfəsindəyik. Qalibiyyətimizin ertəsi gününü sülh təmin edilmiş olacaqdır. Vətəndaş müharibəsinə əbədi nəhayət vermək üçün biz qalib olmalıyıq.

İRAN İŞLƏRİ

Məclisi-Məbusan seçkiləri

Qəzetələrin yazdığından anlaşıldığına görə, hal-hazırda İranda davam etməkdə olan Məclisi-Məbusan seçkilərində demokrat firqələri qalib gəlirlər və bu vaxta qədər mərkəzdən və əyalətlərdən seçilmiş olan məbusların çox hissəsini demokratlar təşkil edirlər. Böylə ki, onlardan bir neçəsi bizim də tanıdığımız şəxslər, o cümlədən [Seyid Həsən] Tağızadə, Nəvvab, Səmsamüssəltənə, Müstövfi əl-Məmalik, şahzadə Süleyman Mirzə [İskəndəri], şahzadə Nüsrəttüddövlə [Firuz Mirzə], Ağa Seyid Məhəmmədrza Müsavat, Müşirüddövlə [Həsən Pirniya], Müxbirüssəltənə və qeyriləridir ki, ta əvvəldən bəri İranın tamamiyyəti-mülkiyyə [torpaq bütövlüyü] və istiqlaliyyəti tərəfdarı olub, bu yolda bir çox fədakarlıqda bulunmuşlardır.

Onlardan Tağızadə cənabları İranın ən bənam [tanınmış] nətiqlərindən olub, vaxtilə Tehrandan qaçmağa məcbur olmuş və əlan [indi] Berlində olduğunu xəbər verirlər.

Şahzadə Süleyman Mirzə İran inqilabı uğrunda böyük rollar oynayaraq, nəhayət ingilislər tərəfindən dərdəsti-tövqif edilərək [tutularaq] Kirmanşaha və Bağdada aparılmışdı ki, bunun əvəzində Kiçik xan adamları Rəştəki İngiltərə bankı müdi-

rini tutub aparmışlardı. Hal-hazırda şahzadənin nəradə olduğu məlum deyildir-sə də, lakin sərbəst olaraq yaşamağı haqqında mövsuq [etibarlı] mənbələrdən məlumat alınmışdır.

Müstövfi əl-Məmalik məşhur türkçü və islamçı bir dövlət əri olub, daima İranın istiqlaliyyəti və islam millətlərinin sıxı bir əlaqə və münasibətdə bulunmaqla bir qüvvəyi-vahidə təşkil etmələri tərəfdarı olmuş və dəfəatla [dəfələrlə] Rəisi-vüzərə [Baş nazir] olduğundan sonra İngiltərə nüfuzu vüsətindən [genişlənməsindən] dolayı hökumət başından çəkilməyə məcbur olmuşdur. Hal-hazırda kəndisi Tehranda olub ciddi surətdə çalışmaqdadır.

Səmsamüssəltənə məşhur Bəxtiyar elinin pişrovu [öncüsü] və sərdarı olub İranın tamamiyyəti-mülkiyyə və istiqlaliyyəti tərəfdarı olub, Vüsuqüddövlə Kabinəsinin qatı düşmənlərindəndir.

Bir vaxt Bəxtiyar atlıları ilə Tehran üzərinə hərəkət və Kabinəni yıxmaq istəmişdisə də, lakin bəzi siyasi səbəblərdən dolayı həmin fikrindən vaz keçmişdi.

Hal-hazırda Tehranda yaşamaqda və ciddi surətdə işləməkdədir. Bir işarəsi ilə cəmi Bəxtiyar elini hərəkətə gətirməyə müqtədir olan bir zatdır [şəxsdir].

Müşirüddövlə, Müxbirüssəltənə və Mötəmənlümlük, Ağa Seyid Məhəmmədrza Müsavat cənabları təcrübəli və məlumatlı şəxslər olub, demokrat İran firqəsinin ən fəal üzvlərindəndirlər. Vaxtilə bunlar əski İran kabinələrində mühüm mövqelər və vəzərlər işğal etmişlərdi.

“İran” qəzetəsinin son nömrəsində Məclisi-Məbusana seçilmiş olan zəvatin

[şəxslərin] atidəki vəch üzrə əsamisi [aşagıdakı şəkildə adları] dərc edilmişdir:

Tehran: Mötəmənlümülk, Müşirüddövlə, Müxbirüssəltənə, Səmsamüssəltənə, Müstövfi əl-Məmalik, Ağayi-Seyid Məhəmməd, Həkimülmülk, Ağayi-Mirzə Tahir, Ağa Seyid Məhəmmədrza Müsavat, şahzadə Süleyman Mirzə, Tağızadə, Nəvvab.

İraqdan: Ağayi-Bəyanülmülk, Sihamüssəltənə.

Simnan və Damğan: Əmidülmülk.

Şahrud: Ağayi-Seyid Fazil Kaşani.

Qum: Ağa Mirzə İbrahim Qumi.

Məlayir: Şeyxülislam Nazimülüləma.

Kirmanşah: Şahzadə Sərdar Nüsrətüddövlə, Mötəzədüddövlə, Əmir Gül, Nəsir Divan.

Qəzvin: Şahzadə Sərdari-Müfəxxəm, Ağayi-Mirzə İbrahim xan Mələkarayi.

Farsdan: 13 nəfərdən hələlik seçilənlər: Rəisülvüzərə, Ağa Seyid Yaqub Şirazi, Şahzadə İsmayıl Mirzə, Əmir xan Sərdar, Ziyaüldəba [Şirazi], Seyid Cavad [Mühəqqiq], Ağa Əlizadə, Hacı Ağa Şirazi.

Kirman: Müşavirülmülk, Vəziri-Müşavir, Rüfətüddövlə, Asəfölməmalik, Hacı Mirzə Murtuza, Şəriətmədar, Ədlüssəltənə.

Kaşan: Ağa Mirseyid Həsən Müctəhid Kaşani, Cəlilülmülk Şeybani.

Ərəbistan: Vəqarülmülk, Seyyidülmülk, Qəvamüddövlə, Mirzə Məhəmmədəli xan Müntəsərülmülk.

Gülpayigan və Xonsar: Qəzənfər xan.

Xorasandan: 15 nəfərdən hələlik seçilənlər: Mühəqqiqüddövlə, şahzadə Məhəmməd Haşım Mirzə, İmadüssəltənə, Ağa Şeyx Cavad.

Zərdüştü millətindən: Ərbab Keyxosrov.

Elatdan Fars eli: Ağa Əminüşşəriə.

Başqa əyalətlərdə hələ seçkilər davam edib və hər yerdə demokratlar qalib gəlməkdədirlər. Zikr olunan şəxslərin çoxu demokratların göstərdikləri namizədlərdir.

Türküstanda İran general-konsulu

“İran” qəzetəsinin yazdığına görə, İran hökuməti tərəfindən Türküstandakı İran general-konsulluğuna Saidülmülk təyin edilmiş və bu günlərdə Tehrandan Türküstanə hərəkət və əzimet etmişdir.

Ermənistanda İran təbəələrinin hali

“İran” qəzetəsinin verdiyi məlumata görə, Ermənistanda yaşayan İran təbəələrinin hali nəhayətdə çətin və ağır bir səyaqdadır. Bu günlərdə oradakı İran təbəələrindən bir məktub alınıb, onda göstərilmişdir ki, İrəvan hökuməti məmurları İrəvanda və Ermənistanın başqa yerlərində yaşayan iranlılara artıq dərəcə əziyyət və azar edirlər. Ermənilər hər qədəmdə onları döyüb incidirlər və daima sıxıntı və qorxu altında saxlayırlar.

Buna görə də, İran mərkəzi hökuməti Qafqaziyadakı İran general-konsoluna müraciətən Ermənistandakı İran təbəələrinin təmini-həyat və əmlakının mühafizə və müdafiəsi üçün ən ciddi tədbirlər ittixaz etməklə [tədbirlər görməklə] bərabər, Ermənistan hökuməti qarşısında bu barədə ciddi protestoda bulunsun.

İdarədən: İştə, iranlıların mehman-nəvazlığına müqabil mükafat!

DAĞILMIŞ BİNƏ MƏSCİDİ

Məscidlər cümləsindən Binə məscidini unutmamalı. Əvət, bir gün daha var idi ki, işbu məsciddə də, Məhərrəmlikdə rövzə oxunurdu. Həməvəqt [həmişə] camaat bunun qabağına toplaşdı, bir çox mübahisələr edirlərdi. Fəqət, şimdiki isə, Binə məscidinin qarşısından belə keçməyə kimsə istəməz.

Əvət, doğrudur, viranələrin qabağına kimsə getməz, kimsə baxmaz. Dünya üzünə yenidən meydana çıxıb yeni-yeni həyat sürən şu məscidi kimlər bu hala saldı?

Əvət, düşmənlər!

Neyçün düşmənlər bizim ən müqəddəs yerlərimizi həməvəqt [həmişə] bu dürlü edirlər?

Əfəndilər! Məsciddən başqa bunların mərmiləri görüb də, dəyəcək bir şeyi yoxmudur?

Əvət, var. Fəqət dünya üzündə aləmi-İslamın birləşdiyi bir yer də, bir-birləri ilə əhd eylədiyi yer də həman müqəddəs yerlərdir. Bunu düşmənlər bir kərə bilib də, bizim həmişə gözəl yerlərimizi bu hala salırlar.

Suraxanının üstündən baxdıqda Binə məscidindən başqa bir çox nişanzadə yerlər vardır. Fəqət nədənsə zalım düşmənlər üzərimizə yağdırdıqları mərmiləri həmişə zavallı məscidin üzərinə atmışlar. Məscidi kəndi mərmiləri üzərinə böyük bir nişangah hesab ediblər. Binə məscidinin böyük yaraları hələ də yaxşılaşmamış. Həman yaralardan güman çox ki, hələ də dünyada ömür sürməmiş Binə məscidi dünyanı əlvida etsin.

Əvət, Binə məscidinin önündən keçən gənclərə xitabən söyləyir:

“Ey Azərbaycanın şərəfli torpaqları üzərində düşmən mərmiləri üzərinə köksünü verən gənc! Aç bir gözlərini, bax yaralarım, hələ də yaxşılaşmamışdır. Mənə dəvə və əlac olunuz. Həman baharı mənim üzərimə göndəriniz. Yenə məsud günəşin şüalarını üzərimdən keçiriniz. Mənə baxanda yenə bir bəşəşət [sevinc] alınız. Aya [görəsən], mənim şu halım sizə əsər etməyirmi? İştə, kafi. Əgər yaralarım iki sənə böylə gedərsə, daha qışın şiddətli ruzigarına davam etməyib bir qədərdən sonra dünyanı əlvida edəcək olaram. Aman qare [oxucu]! Heç bulunmazmı bir nəfər şəxs, mənim sözlərimi dinləyib dərdimə əlac qılaydı?”

Binə məscidinin təmir və təcidi [bərpa] haqqında nəzəri-diqqəti cəlb edirik.

Musazadə Qurban

MƏTBUAT

Tiflisdə nəşr edilməkdə və inqilabçı dağıstanlıların mürəvvici-əfkarı [fikirlərini yayan orqanı] olan “Volni qorets” qəzetəsi Rusiya övzası [vəziyyəti] və sabiq Rusiyada təşəkkül etmiş cümhuriyyətlərin vəziyyətindən bəhs edici baş məqaləsində Könüllü ordunun bolşevikləri məğlub etdikdən sonra nə yapacağını yazaraq deyir ki:

“Könüllü ordu Moskvaya yaxlaşdıqca “vahid, ayrılmaz və böyük rusiyaçıların” yazı və danışıqlarının da ruhu dəyişir və

sabiq Rusiyada yaşayıb da, elani-istiqlal etmiş xırda millətlərin müstəqil yaşaması təhdid altına düşür.”

Bolşevikləri məğlub edər-etməz, vahid rusiyaçıların mütləq elani-istiqlal etmiş millətlər üzərinə saldırmağa başlayacağı qeydlə, bunun müqabilinə nə kimi tədbirlər görmək lüzumundan bəhs edərək, neçə gün əvvəlki qəzetəmizdə yazmış olduğumuz üzrə bizim rəyimizi təsvib [təsdiq] edərək yazır ki:

“Könüllü ordunun yaxında çıxarmaq təsəvvüründə olduğu cəbhə müqabilinə öz istiqlalını əziz tutan, milli ixtiyaratını qiymətli bilən ümum yeni dövlətlərin ittifaqından müştəkkil bir vahid demokratik cəbhə çıxarmaq lazımdır.”

Sonra məzkur [deyilən] millət və dövrlər arasındakı bütün gizli və aşkar ictimailər, torpaq məsələsi, etimadsızlıq və sairəni unutmamağa dəvətlə, deyir ki:

“Rusiya ərazisini cənubdan, qərbdən və cənub-qərbdən əhatə edən bütün cümhuriyyətlər yek-digərini [bir-birini] təsdiq və biri-birinə qüvvə köməyi vermək əsası ilə ittifaq yaparaq, qəvi [güclü] bir silsilə əmələ gətirməlidirlər. Azərbaycan, Dağıstan, Gürcüstan, Kuban, Ukrayna, Litva, Latviya və Estoniya arasında ittifaq əqd edilsə [bağlansa], Denikin irticai cəbhəsi müqabilinə güclü, geniş və müdhiş bir cəbhə təşkil edər.”

Biz bu rəydə olduğumuzu qabaqda yazmışız. Əgər 1917 sənəsində Kiyevdə vüqu bulmuş olan Millətlər Qurultayı nəzərə alınsa, bu məsələnin ümum xırda millətlərcə məqbul və məqul [ağlabatan] görüldüyü aşkar olar. Şimdi təşəbbüs lazımdır. Bismillah!

DAĞISTAN ƏHVALI

Qafqaziya Dağıstanlılar İttifaqı Cümhuriyyəti ilə Kuban hökumətləri arasında müahidənə

Bir tərəfdən Kuban mürəxxəsləri [nüməyəndələri], digər tərəfdən Dağıstanlılar İttifaqı hökumətləri arasında dostanə əlaqənin təqviyəsi [gücləndirilməsi] və yekdigərlərinə [bir-birlərinə] müavinətdə bulunmağı lazım bildiklərindən zeylədi müahidənəni əqd etdilər [aşağıdakı sazişi imzaladılar]:

1) Kuban hökuməti və Qafqaziya Dağıstanlılarının Cümhuriyyəti hökuməti həmin müahidənə ilə Kuban və Müttəfiq Dağıstan xalqının siyasi istiqlaliyyətləri ilə hakimiyyətlərini etiraf [qəbul] edirlər.

2) Kuban hökuməti ilə Müttəfiq Dağıstanlılar Cümhuriyyəti miyanında [arasında] torpaq və sərhəd məsələləri hər iki hökumətin dostanə bir surətdə əmələ gələcək etilafı [razılığı] ilə həll ediləcəkdir.

3) Kuban hökuməti ilə Müttəfiq Dağıstanlılar Cümhuriyyətinin haqqi-hakimiyyətinə toxunacaq, xələdar [pozacaq] və ya məhv edəcək heç bir tədabirə [tədbirlərə], istər təklikdə və ya istər qeyrisi ilə iştirak surəti ilə olsun, təvəssül [müraciət] etməyib, iqdamatda bulunmayacaqlarını əhd edirlər [təşəbbüs göstərməyəcəklərini öhdələrinə götürürlər].

4) Müahid [öhdəlik götürən] tərəflərdən birisinin əsgəri hissələri o biri tərəfin torpağına o tərəfin ya razılığı və ya ricası üzrə keçə bilər. Bir tərəfin torpağını keçmiş və orada olan əsgəri hissələr həmin hökumət itaətinə keçirlər.

5) Hər iki müahid tərəf arasında iqtisadi

sadi yaxınlığı lazım bilərək Kuban və Müttəfiq Dağıstanlılar Cümhuriyyəti hökumətləri başqa bir müahidənə ilə aşağıdakı məsələlərin sərəncamını [həllini] əhd edirlər:

- a) Mal mübadiləsi və gömrükxana;
- b) Nəqliyyat (dəmiryol, su və şose yolları);
- c) Posta və teleqraf;
- ç) Para məsələsi.

Həmin müahidənə hər iki hökumətin məşrutyyəti əsası üzrə qoyulmuş qərarı ilə təsdiqi lazımdır.

Müahidənə Paris şəhərində iki nüsxədə tərtib verilmişdir.

... eylül 1919 sənə

Əslini imza etdilər:

Kuban hökuməti tərəfindən:

L. Bıç - mürəxxəsə sədri;

V. Savitski - mürəxxəsə üzvü;

A. Kulabuxov - mürəxxəsə üzvü;

A. Namitokov - mürəxxəsə üzvü.

Müttəfiq Dağıstanlılar Cümhuriyyəti tərəfindən:

Ə. Çermoyev - mürəxxəsə sədri;

[İbrahim bəy] Heydərov - mürəxxəsə üzvü;

X. Xadzaraqov - mürəxxəsə üzvü;

H[eydər] Bammət - Xariciyyə naziri.

Petrovskun əhatəsi

“Volni qorets” qəzetəsinin əxirən [son vaxtlarda] aldığı xəbərlərə nəzərən, minlərlə dağıstanlılardan ibarət üsyançılar Petrovsk şəhərini əhatə etmişlərdir. Top atışmaları dəxi olur. Bu xəbərin təyid və təsdiqə ehtiyacı vardır.

Dağıstanda

Dərbənddən gələnlərin məlumatına

görə, Dərbənd şəhəri alındıqdan bu vaxtadək şəhər kazaklar tərəfindən qarət edilməkdədir. Kazaklar aşkar surətdə evlərin müxəlləfatını [əşyalarını] arabalara toplayıb aparırlar. Orada qalmış dağıstanlılarla olan müamilat [rəftar] dəhşətlidir. Dağıstanlıları üsyançılarla əlaqədə olmaqda müttəhim edərək, tufənglə döyüb gülləboran edirlər.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Şəkər

Ticarət Nəzarəti aldığımız məlumata görə Batum mövqifinə [stansiyasına] müraciətən xəbər vermişdir ki, Nəzarət tərəfindən alınmış 50.000 pud şəkəri Bakıya gətirmək üçün hələlik 25 vaqon hazırlatsın.

Yeni qılasnılar intixabı haqqında

Bələdiyyə İdarəsi yeni qılasnılar intixabı [seçilməsi] məsələsini Bələdiyyə Məclisinin ən yaxında olacaq bir iclasına idxal etmək fikrindədir.

* * *

Bələdiyyə İdarəsinin Məkatib [Məktəblər] şöbəsi Maarif Nəzarətinə müraciətən rica etmişdir ki, Birinci Mariinski Ünas [qızlar] gimnaziyasında hələlik mürəbbiyyəlik vəzifəsi saxlanılsın. Zira uşaqların tərbiyəsi üçün bu lazımlı bir məsələdir.

Şəhər daxili istiqrazı haqqında

Bələdiyyə İdarəsi buraxılacaq daxili istiqraz biletləri hazırlanmasına müsabi-

qə elan etmişdir. Birinciliyi qazanana 1500 manat, ikinciliyi qazanana isə 500 manat mükafat veriləcək. Vaxt işbu təş-rini-saninin [noyabrın] 28-i, gündüz saat 12-də təyin edilmişdir.

Biletlər dövləti kağızlar hazırlayan mətbəədə çap ediləcəkdir.

Şəhər xidmətçiləri məvaciblərinin artırılmasına dair

Bələdiyyə İdarəsinin Maliyyə şöbəsinin 21 təş-rini-əvvəldə [oktyabrda] şəhər xidmətçiləri məvaciblərinin artırılması haqqında iclası vəqə olmuşdur. Komisyona Bələdiyyə İdarəsindən məsələnin yaxın zamanda həll edilməsini rica etmişdir.

İranlıların Maarif Cəmiyyəti

Cümə günü təş-rini-əvvəlin 24-də gündüz saat 4-də İranlılar Maarif Cəmiyyəti idarəsinin əvvəlinci iclası təyin edilmişdir.

Qızılbatın işğalı

Srağagün Tazəşəhərdən Bakıya varid olan [gələnlər] sərnəşinlərin dediyinə görə, Qızılbat mövqifi [stansiyası] bolşeviklər tərəfindən işğal edilmiş və onların külli miqdarda qoşunları Tazəşəhərə tərəf irəli hərəkət etməkdədirlər. Tazəşəhərin təxliyəsi davam edir.

Qulluqdan əzl

Sabiq Bakı Mərkəzi Həbsxanası müdiri və hazırda Bakı qubernatoru dəftərxanasının mütərcimi kapitan İbrahim bəy Abidinov, Bakı Nahiyə Məhkəməsi müddəyi-ümumisi binagüzarlığı [sərəncamı] ilə tövqif və həbs edildiyindən, qubernatorun əmri ilə qulluğundan əzl edilmiş-

dir. Abidin[ov] naçalnik olduğu vaxt bir çox sui-istifadələrdə bulunduqda müttəhim edilir.

Qaçqınlara yardım

Cümə günü oktyabrın 24-ü, saat 11-də Bakı Müsəlman Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi cənbində [nəzdində] olan Beynəlfirəq [Partiyalararası] Qaçqınlara Yardım Komissiyasının müttəhid [birgə] iclası təyin edilmişdir. Komisyona Bakı Müsəlman Ünas [Qadınlar] Cəmiyyəti-Xeyriyyəsinəndən dəxi bir nümayəndə dəvət edilmişdir.

Türk qadınlar kursu

Qəzetəmizin keçmiş nömrələrində xəbər verilmiş olduğu üzrə Maarif Nəzarəti-cəliləsinin müsaidəsi və heyəti-təhriyyətimizdən [redaksiya heyətimizdən] Əfəndizadə Şəfiqə xanım və digər bəzi xanımlarımızın səy və ehtimamı ilə oxumaq vaxtı keçmiş və təlim və təhsildə davam üçün məktəbə getmək imkanından məhrum olan türk-islam qadınları üçün bir kurs açılır.

Kurslar ancaq qadınlar üçün olduğundan, əlbəttə ki, dərsləri də müəllimələr verəcəklərdir.

Sabah cümə günü saat 12-də Birinci Milli Ünas edadisində (Nikolayevski küçə, Svyataya Nina məktəbi binasında) kursların rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] icra edilərək, oxumalı olan xanımlar şöbələrə təqsim ediləcəklərdir [bölünəcəklər].

Kursa bu vaxtadək bir çox xanımlar yazılmışdır.

Yeni uşaq bağçası

Maarif Nəzarəti tərəfindən Birinci Ünas gimnaziyası cənbində [nəzdində] bir

uşaq bağçası güşadı [açılması] haqqında qanun layihəsi tərtib verilib, Vükəla Şurasında təsvib edilmişdir [bəyənilmişdir]. Qanun layihəsi təsdiqdən ötrü Məclisi-Məbusana idxal edilir. Uşaq bağçası hələ məktəb yaşına çatmamış çocuqlara məxsus olub, taxta kəsmək işi, rəsm, əl işləri, nəzəri hesab, jimnastik [gimnastika], oyunlar, əyləncələr, şərq və musiqi təlim ediləcəkdir.

FİRQƏLƏR VƏ CƏMİYYƏTLƏR

“Müsavat”da

Balaxanada

Kaspiyski neft şirkəti mədənlərində işləyən Həsən Fəthəli oğlu nam [adlı] bir fəhlə mədəndən ixrac edilərək pasportunu alıb getmişdir. Pasportu başqa yerdə oxunduqda məlum olur ki, müsəlman-casında Məhəmmədəli Mütəllib oğlu pozulub üstündən Həsən Fəthəli oğlu yazılmışdır. Pasport sahibi böylə bir pasportu olduğundan ehtiyat edərək gedib kəndi pasportunu tələb etdikdə, mədəndən “Səni tövqif etdirərəm [tutduraram]” cavabını alıb və indiyə qədər pasportu olmadığından bir yerə xidmətə qəbul edilməməyinə cəhət, fəvqəlzikr [yuxarıda deyilən] tarixdən indiyə qədər zərərinə və kəndi pasportunu mədəndən tələb edir. İşbu məlumatı Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat”ın Balaxana şöbəsi göndərdiyinə cəhət, Müsəlihə və Mürəfiə [Barışıq və Məhkəmə] şöbəsi təşəbbüsətdə bulunmuşdur.

Fəhlənin ixracı

“Müsavat”ın Balaxana şöbəsi xəbər

vermişdir ki, Mantaşev 5-ci qruppa mədəndən əmələsi Rza Dadaş oğlu 2 il müddətində işlərkən fəqət bir dəfə kəllə-çarxa vurmaq üstündə müdir məzkur fəhləni xidmətindən ixrac etmişdir. Məzahir Hüseynzadə təhqiqaat etdikdə, müdir cavab vermiş ki, Rza Dadaş oğlu mədəndən məzuniyyət istəmişdi. Mən riza vermədiyimə cəhət əmdən [qəsdən] kəllə-çarxa vurduğu üçün ixrac etmişəm. İşbu xüsusda “Müsavat”ın Müsəlihə və Mürəfiə şöbəsi lazımi binagüzarlıqlar itixaz etməkdədir [addımlar atmaqdadır].

Sükançılar

“Şərq şirkəti”nin “Tula” adlı gəmisində işləyən sükançılar “Müsavat”ın Müsəlihə və Mürəfiə şöbəsinə şikayət etmişlər ki, onları bitəqsir xidmətlərindən ixrac edirlər. İşbu xüsusda şöbə tədbir görür.

Tərəzi

“Müsavat”ın Zabrat şöbəsi Bakı Komitəsinə xəbər vermişdir ki, hökumət tərəfindən Zabrat camaatı üçün verilmiş şəkəri paylarkən iki nəfər köy camaatı vəkili Hacı Məhəmməd Rzazadə və Kərbəlayı Abbasqulu Gülmirzəzadə şəkəri çəkib təqsim etdikdən [payladıqdan] sonra şəkər əskik gəlir. Şöbə heyəti-idarəsi təhqiqaat üçün şəkər təqsim edilən yerə gedib təftiş etdikdə məlum olmuş ki, məzkur [adı çəkilən] vəkillər tərəzinin altına bir dənə 6 düymə [düym] mıx qoymuş imişlər. Heyət bunun nə olduğunu sorduqda vəkillər cavab vermişlər ki, hökumət bizə böylə təqsim etməyə əmr etmişdir. Köy yüzbaşısına da bu cavab verilmişdir. “Müsavat”ın Bakı komitəsi

bu xüsusda Ticarət Nəzarətinə məlumat vermişdir.

Buzovna yolunun təmiri

“Müsavat”ın Buzovna köy şöbəsinə Buzovna yolu təmiri haqqında firqəyə varid [daxil] olmuş məktuba cavabən Bakı Komitəsi məlum etmiş ki, işbu məsələ Parlaman müzakirəsinə verildikdə “Müsavat” tərəfindən təklif mülahizə ediləcəkdir.

FƏHLƏ HƏYATI

Həqiqi demokratik bir seçki

Məhərrəm ayının 16-da [oktyabrın 11-də] Tağıyevin fabrikasında [Cavad bəy] Məlik-Yeqanovun sədarəti, doktor Qəni-zadənin isbatı-vücudu [iştirakı] və 800 nəfər əmələnin iştirakı ilə bir zavodskoy komitə [zavod komitəsi] təşkil edib, atı-dəki əşxası [aşağıdakı şəxsləri] komitəyə intixab etmişlər [seçmişlər]:

Qulaməli Eynullazadə, Haşım Əliquluzadə, Bayram bəy İbrahimzadə, Təvəkkül Abdullazadə İrani.

İntixabdan sonra Cavad bəy Məlik-Yeqanov fəhlələrdən bu intixaba razı olmalarını sorduqda “razıyız” cavabı alıb, iclasın bəratülqövlünü [protokolunu] imzalayaraq təsdiq edilməsi üçün Məsai [Əmək] nazirinə göndərmişdir. Nazir isə ikinci bir intixab edilməsi üçün Cəfər Kazımovu və iki nəfər Nəzarət məmurlarından fabrikaya göndərmişdir.

Məhərrəm ayının 18-də [oktyabrın 13-də] 7-8 yüzə qədər fəhlə iclasa gəldikdə, əvvəlki intixaba riza vermişlərdir. Cəfər Kazımov “Bu iclasda hümmətçilər yox-

dur, binaənileyh [ona görə] intixab dürüst ola bilməz” deyib ayın 19-na [oktyabrın 14-nə] yeni iclas dəvət etmişdir.

Bu axırncı iclasla xəbər gəlir ki, hümmətçilər qışlarda əski komitəni təcridə [bərpayə] çalışırlar və əksəriyyət qazanmaq üçün fabrikadan ixrac edilmiş fəhlələrin dəxi intixabda iştirak etmələrini təhti-qərara almışlardır. Ayın 20-dəki [oktyabrın 15-dəki] iclasda Məsai naziri müavini Məhəmməd bəy [Hacıyev], [Q. İ.] Şibayev, Cavad bəy, [İbrahim] Əbilov, Hüseyin Müzəffərov və Yusif İbrahimlinin iştirakı ilə edilən intixabda Məhəmməd bəy dişarı çıxıb əski komitənin intixab edilməsi üçün təbliğat edirmiş və “Yeni komitəyə səs verən fəhlələri xidmətlərindən ixrac edəcəyəm” deyərək təhdid edirmiş. İntixab edilən zaman səs verən fəhlələrin dəftərçələrinə baxdıqda, bu fəhlələrin bir çoxu ixrac edilmiş fəhlələr olduğu məlum olmuşdur.

Rus qadınları Cəfər İskəndərovun yardımını ilə səs verdikdən sonra dübarə başqa bir kitabça ilə gəlib yenidən səs verirlərmiş. Məhəmməd bəy etdiyi təbliğat haqqında xəbər verildikdə, Cavad bəy onu çağıraraq nə kimi müfəttisliklər [fitnəkarlıqlar] edilməsini və ixrac edilmiş fəhlələrdən səs vermək üçün gəldikdə tövqif edilmiş dəftərçələrin tutulmasını dəxi qeyd etmişdir. İşbu dəftərlər hal-hazırda Cavad bəy Məlik-Yeqanovdadır.

Balaxana fəhlələri üçün maarif

Bir millətin miləli-mütəməddinə zümərəsində isbatı-vücuda ləyaqət kəsb edib də [mədəni millətlər sırasında özünü göstərməyə ləyaqət qazanıb da] siyasət ələmində mühüm bir mövqə işğalına müq-

tədər olması, yaxud zindani-əsrü zillətə [əsərət və zillət zindanına] məhkum olub da hüquqi-siyasiyyə və füyuzati-mədəniyyədən [mədəniyyətin nemətlərindən] məhrum edilməsi, o millətin zəhmətkeş sinfinin üfq-i-həyatı maarif günəşi nuru ilə münəvvər, yaxud səhəbi-müzlimeyi-cəhalət ilə məstur [cəhalətin qaranlıq buludları ilə örtülüb] olmasına mütəvəqqif [bağlı] olduğu qeyri-qabili-inkar bir həqiqət olduğundan, bu xüsusda fəzlə söz söyləmək tövzihi-vazihat [aşkar olan bir şeyin izahı] qəbilindəndir, zənn edərək.

Həmçinin o, ya bu kimi hallar xalq içərisində doğub da millətinin qismiyə-əzəmi [böyük hissəsi], səhv etməz isəm, 97 faizi zəhmətkeş xalq sinfindən ibarət olan, cədidüt-təsis [yeni qurulmuş] bir hökumətin səhneyi-həyatında nə kimi rollar oynayacağını dəxi bəyana hacət yox.

Hal böylə ikən, hökuməti-mətbuəmiz [tabe olduğumuz hökumətimiz] istiqlali-milliyə və siyasiyyəmin davami-bəqasında xalq sinfi miyanında [arasında] təmimi-maarifi [maarifin yayılmasını] su və ətmək kimi zərurati-həyatıyyə qəbilindən ədd [hesab] edərək, şu yolda bütün mənası ilə bəzli-məsai etməsi icab edir [səy göstərməsi lazım gəlir], deyilmi?

Madam ki, hökumətimiz xalq hökumətidir və zəhmətkeş sinfinə istinad edir, kəndi müqəddəratını düşünüb də həllinə müqtədir olan bir xalq kütləsi vücuda gətirmək üçün təlimi-icbarinin təmimi xüsusunda məhə-əmkən [mümkün olduğu qədər] ciddi tədbirlər görülməli, səri və müntic [sürətli və nəticə verən] təşəbbüsata girişməlidir.

Biz Maarif Nəzarətinin şayani-təqdir [təqdirəlayiq] fəaliyyətini inkar edəcək

dərəcədə nankorluğa hərgiz tənəzzül etməyiz. Lakin, müttəəssifanə [təəssüf ki], Azərbaycan fəqərəyi-kasibəsi miyanında müstəqil təşkilat və müntəzəm heyəti-ictimaiyyə sırasında olub, siyasəti-daxilə və xariciyyəmlə sıx əlaqədar olmaqla təxəssüs etmiş [özünəməxsus bir hal qazanmış] Bakı ətrafı fəhlə camaatı, bilə-xəss [başlıca olaraq da] Balaxana mədən dairəsi şu fəaliyyət dairəsindən kənarda qalmışlar, hətta fəhlələrin bu xüsusda etdikləri təşəbbüsət dəxi əqim [yarımçıq] qalmaqdadır.

Böylə ki, həmin sənə 9 nisan tarixdə Maarif Nəzarətinə ərzi-hal təqdim edilib Balaxana mədən dairəsi müsəlman fəhlələri üçün on nöqtədə gecə məktəbləri açılması istida [xahiş] edilmiş və məzkur [deyilən] nöqtələrdə bütün ləvazimi-əsasiyyə [əsas ləvazimatlar] mövcud olub, yalnız bir müəllimə ehtiyac olduğu bəyan edilmişdi. Bir az sonra fəhlələrin ikinci dəfə müraciətdə istidalarının Nəzarət [Nazirlik] tərəfindən qəbulu və sərəncamı zimmində [səbəbindən] Maarif müfəttişliyinə əmr verilmiş olduğu fəhlələrə bildirilmişdi. Nisan keçdi, mayıs gəldi, üçüncü dəfə müraciət edildi, nəticə vermədi.

Yazıq fəhlələr “Yay münasibətilə həvalər isti olduğundan müəllimlər təbdili-hava [havasını dəyişmək] üçün bağlara, yaylaqlara getmişlər, eylül [sentyabr] ayında dərslər başlanacaq, bizlərə də müəllimlər verəcək” kimi xülyalarla özlərinə təsəlli verirlərdir.

Nəhayət, eylül yaxınlaşdı, dördüncü dəfə müraciət edildi, xəbər çıxmıdı. Eylül daxil oldu, məktəblər açıldı, dərslərə şüru edildi [başlandı]. Fəhlələr beşinci də-

fə müraciət etdilər, bu da əvvəlki kimi...

Şimdi biçərə fəhlə nə edəcəyini şəşirmiş, bir tərəfdən vətən və millət düşməni və xainləri fəhlənin avamlığından bilistifadə [istifadə edərək] gündə bir rənglə meydan sulamağını düşünür, müfəttinlərin [fitnəkarların] əlində alət olmağa acınır, xilasına çarə arayıb, çarəni savad öyrənməkdə görür. Tərəfi-digərdən [digər tərəfdən] öz xərci ilə müəllim cəlb etməyə qadir deyil. Məcəni [pulsuz] təhsil xüsusunda tam ümidlə doğma hökumətinə etdiyi müraciətlərdən səmərə hasil olmayır. Axırda məyus olub “dünya nemətə dönsə, pulsuza bir tikə də çatmaz” məsəlini xatırlayır.

Bir nəfər fəhlə

AZƏRBAYCANDA

Salyandan

Hökumətin nəzəri-diqqətinə

Məlumdur ki, Salyan Azərbaycan hökumətinin birinci ərzaq mərkəzidir.

Muğan səhrası açıldan və açılmazdan qabaq gündə neçə milyon pudlarla arpa və buğda vaporlar vasitəsilə daşınmaqdadır. Və nə qədər daşınarsa da, heç bir təfavüt edən deyil. Çünki ərzaq bu il sabiqkilərdən daha artıq olmuş. Bahəməin [bununla belə], ərzağın bu qədər kəsəti [çoxluğu] ilə bu saat Salyanda dəhşətli aclıq və qəhətlik hökmfərmdir [hökm sürməkdədir].

Bu halda ətməyin girvənkəsi 5 rublə və daha fəzlə. Fəqir-füqəralar nə edəcəyini şəşiblər. Əgər payız və qış gələrsə, çox bədbəxtlik üz verəcəyi məlumdur.

Sərvətdarlar bir şey itirməyib də günü-gündən qazanmaqdadırlar. Hətta bir tacir bir dəfə taxıl aparmasında əlli min (50.000) qazandıqda yenə az hesab edir.

Hər halda, çətinlik və üsrət [sıxıntı] fūqərə sinfinindir. Əgər hökumətimiz bu ticarəti kəndisi yapsa idi, nə Bakı, nə də Salyan əhalisi bu qiymətə çörək yemədilər. Hətta hökumətimiz qazanmaqla bərabər, ayrı şəhərlərə də ucuz qiymətdən ərzaq vermiş olardı. Hökumət şimdindən bu tövr bahalıq və aclığa çarə düşünməli.

Bura valisi buna qarşı tədbir etməli ikən daha da gələn arabalara mane oldu. Bu hala kimi taxıl nə qədər tərəqqi edirdisə də [qiyməti artırırsa da], bol və firavan olduğundan, camaat o qədər təşvişdə deyildi. Bunu da gözləyirdi ki, hökumət sərəncamatda olacaq.

Şimdi bura hökuməti hökm etmiş, gələn arabalar zəbt olsun. Bilməm səbəb nə. Ona görə nə bir dənə araba gəlməkdə və nə də gedib gətirməkdədir. Bazar da olan un və buğdaları da tamam gizlədiblər. Bu daha sərvətdarlar üçün gözəl bir vəsilə [vasitə] olduğu kimi, ağa, qorodovoylar üçün də bir cib yeri açıldı.

Bu saatda onun pudu iki yüz manatdan yuxarı getməkdir.

İlin bu fəslində böylə olduqda, qışda nə tövr olasıdır? Vəhalonki [halbuki] şimdiki bəzi yerlərdə xırman gedir.

Əlbəttə, hökumət bilməlidir ki, aclıqla oyun olmaz. Şimdindən çarə aramalıdır. Sərəncamda olmalıdır. Gələn arabalara mane olmayıb da ərzaq lazım olarsa, ticarəti kəndisi yapmalıdır, nəinki fürsəti ehtikarçılar, xunxarlar [qanıçənlər] əlinə verməlidir.

Haqq-gu [Haqqı deyən]

Gəncə əhvalı

On beş gündən ziyadədir [çoxdur] ki, Gəncədə şimdiyə qədər eşidilməmiş bir vüquat əmələ gəlmişdir. İki müsəlman, silahları ilə bərabər şəhərin bir az kənarında iki böyük öküzlərini otladar ikən qaib olmuşlar. Bu günə qədər nə adamlardan, nə də öküzlərdən bir xəbər yoxdur. Əqrəbələri tərəfindən nə qədər aranılırsa, bir xəbər alınmayıb. Bu hadisəni eşidən Gəncə əhalisi təəccüb içində qalmışdır. İnsan bir dürlü inanmamayıb. Əcəba, hökumət məmurları, polis idarələri bu yolda nə kimi təşəbbüsatda bulunmuşlar? Çalınan [oğurlanan] adamlar və öküzlər Azərbaycandan başqa məmləkətlərəmi qaçırılmışdır? Yaxud çalanları göyəmi çıxarmışlar? Bu qədər vaxtda neyçün bu barədə tədabirdə bulunulmayıb [tədbirlər görülməyir]? Neyçün ətraf köylər aranılaraq bir xəbər əldə edilməyir? Çalınmış adamların qardaşları əlləri qoyunda qalmış, zavallılar nə yapacaqlarını bilməyirlər. Əgər qətl edilmiş olsalar, yə-nə cənazələri bulunar [tapılar].

Şəhərdə qaranlıqdan gecələri yürümək mümkün deyildir. Gürcülərin nefti olmadığı halda, Tiflisdə gecələri gündüzlərdən ayırmaq olmaz. Lakin Azərbaycanın ikinci şəhəri olan Gəncə qaranlıqlar içərisində boğulur.

Bələdiyyə idarəsi şəhərin təmizliyinə, təmiratına diqqət etməyir. Meydanda zibildən keçmək mümkün deyildir. Bu böyüklükdə bir şəhərin 5-10 zibil arabası var, o da əski-üskü. Əhali qapısını və məhəlləsini təmizləməyə məcbur edilməyir.

İrəvan qaçqınları hər yeri bürümüş. Cəmiyyəti-Xeyriyyə onlara yardımda bulunmayıb. Arabalar “padvoda” [yük daşı-

mağa] alınır deyə şəhərə ətrafdan heç bir ərzaq gəlməyir. Dabravollardan bəzisi un satanlarla əlbir olub şəhərə gələn ot arabalarını kazyonnıdır [xəzinəyə məxsusdur] deyib aparır. Otunu da əlbir olduğunun dediyi yerə boşaldıb arabaları yola salır. Dəllalliq haqqını alıb da gedir.

Gəncəli

Şərur-Naxçıvan dairəsində Amerika general-qubernatorluğu

Müttəfiqlər Ali Komissarı polkovnik Haskellin nümayəndəsi ərkani-hərb [qərargah] rəisi polkovnik Ceyms Ria Naxçıvanda olan Müsəlman Milli Şurasına və Naxçıvan dəstələrinin komandanına 16 təşrinə-əvvəldə [oktyabrda] bir məktubla müraciətdə bulunmuşdur. Məktubun bəzi hissələrini qareinə [oxuculara] təqdim edirik:

Müttəfiqlər Ali Komissarının nümayəndəsi olduğum həsəbi [səbəbi] ilə Naxçıvan və Şərur dairələrində sükunət və istirahətin bərqərar edilməsi məqsədilə Azərbaycan ilə Ermənistan hökumətləri arasında bu iki dairənin Müttəfiqlər təhti-idarəsində [idarəsi altında] bir məntəqə qərar verilməsinə dair etilaf [razılıq] hasil olduğunu və Amerika qubernatorunun buranı idarə edəcəyini sizlərə xəbər verirəm.

Cəmahiri-Müttəfiqə [Birləşmiş Ştatlar] ordusu mühəndisi polkovnik Edmund L. Delli buralara qubernator təyin edilmişdir. Müşarünileyhin [adı çəkilən şəxsin] vəzifəsini ifaya başlaması Naxçıvanda təşrinə-əvvəlin 23-də təsəvvür edilir.

Bu məntəqənin idarə edilməsi üçün Ali Müttəfiqlər Komissarı ilə Azərbaycan ilə Ermənistan hökuməti miyanında [ara-

sında] hüsula gələn etilafın [razılaşmanın] ümuma elan edilməsi dəxi mütəəvvərdir [nəzərdə tutulur].

Mən və mənim ərkani-hərb zabitanım [qərargah zabitlərim], polkovnik Delli və onun ərkani-hərbisi [qərargahı], Azərbaycan və Ermənistan nümayəndələri ilə qeyri əşxas [digər şəxslər] bu nümayişdə iştirakdan ötrü təşrinə-əvvəl 23-də Naxçıvana gələcəyiz.

* * *

“Slovo” qəzetəsi xəbər verir ki, bu vaxta kimi nümayişdə iştiraka dəvət edilənləri aparmaq üçün İrəvan-Naxçıvan yolu təmir ediləcəkdir. General Ria bizzat [şəxsən] Azərbaycan nümayəndələrini dəvət etmək üçün Bakıya getmişdir. Nümayəndələr Ria ilə İrəvana gedəcək və orada Ria erməni nümayəndələrini nümayişdə iştirak üçün Naxçıvana getməyə dəvət edəcəkdir.

ERMƏNİSTANDA

Ermənistan donanması

“Slovo” qəzetəsinin xüsusi müxabiri Ermənistandan yazır ki, texnika alətlərinin [alətlərinin] kəmyab olmasına [tapılmamasına] baxmayaraq, hökumət Göyçə gölündə hərbi donanma inşasına ibtidar etmişdir [başlamışdır]. Gölün cənub-qərb sahilində olan Yelenovka qaryəsində [kəndində] inşa edilmiş tərsanələrdə gəmi barjlar inşa edilirlər. Göyçə gölünə əvvəlinci hərbi olaraq 12 təşrinə-əvvəldə bir barj buraxılmışdır. Barj toplarla müsəlləh olaraq [silahləndiriləraq] 40 kişidən ibarət tayfanı hamildir [matrosları daşıyır].

Barj suya buraxılan günü təntənədə iştirak etmək üçün hökumət rəisi ilə başqa hökumət əzası da [üzləri də] əzimet etmişlərmiş [getmişlər].

“Aşot Yerqat” təsmiyə edilmiş [adlandırılmış] bu barjdan əlavə, başqalarının da inşasına başlanmışdır.

Ermənistan və dabravollar

“S[lovo]” qəzetəsinin müxabiri İrəvandan xəbər verir ki, Dabravol ordusu nümayəndəsi polkovnik Zinkeviç 13 təşrinə-əvvəldə İrəvana vürud etmişdir [gəlmişdir]. Zinkeviçə mütəntən [təntənəli] bir istiqbal [qarşılama mərasimi] hazırlanmış və istiqbalda Hökumət rəisi, başqa hökumət üzləri, Bələdiyyə rəisi, Rus Milli Şurasının sədri və bir çox əhali toplanmışdır.

Hökumət namından [A. İ.] Xatisov Zinkeviçi təbrik edərək söyləmişdir ki, rus hərsi [mədəniyyəti], rus ədəbiyyat, musiqisi və başqaları erməni millətinə daima yaxın olmuşdur. Yüz sənəlik bir dövr içində ermənilər rus mədəniyyəti ilə tərbiyələnməmişlərdir. Bu mədəni rəbitə erməni xalqını məcbur edir ki, demokratik Rusiyanı təqdir edib, onun hürr və müqtədir olmasını arzu etsinlər. Eyni zamanda Ermənistan ümid edir ki, daima erməni milləti ilə hüsn-əlaqədə olmuş rus xalqı şahidi olduğu cahan qasırğasının doğduğu müttəhid [birləşmiş] Ermənistan istiqlalına hüsn-nəzərlə baxacaqdır.

Polkovnik Zinkeviç cavabi nitqində rusların erməni xalqına əski zamandan bəri hüsn-rəğbət bəslədiyini qeydlə əlavə etmişdir ki, o kəndisi dabravol nümayəndəsi sifəti ilə Ermənistan hökumətinə müavinətdə bulunmaq üçün müvəkkil edilmişdir.

Polkovnik Apresyan

Böyük Vedi hadisələrində “ehtiyatsızlıq” göstərməsindən dolayı erməni əşqiyasının [quldurlarının] müvəffəqiyyətsizliyi, yəni daşnak haydudlarının islam əhalisini tamamilə qətlə etməyi bacarmadığı həsəbi [səbəbi] ilə erməni hökuməti tərəfindən təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət] alınmış polkovnik Apresyan Ermənistan məhkəməyi-hərbiyyəsi qərarı ilə bir il və 4 ay həbsə məhkum edilmişdir.

İDARƏYƏ MƏKTUB

Möhtərəm müdir əfəndi!

Təhti-idarənizdə nəşr edilməkdə olan qəzetənin 279-cu nömrəsində dövləti kağız pulları hazırlayan mətbəədən olan oğurluqlar xüsusda “Müsavat” firqəsinə bir dəstə əşxas [şəxslər] tərəfindən verilən müraciət barəsindəki izahatımızın dərcini təmənni edirik.

İmzalar

Dövlət kağız pulları hazırlayan idarədə olan oğurluqlar barəsində

Xidmətdaşlar!

Türkcə nəşr olan “Azərbaycan” qəzetəsinin 279-cu nömrəsində dövlət kağız pulları hazırlayan idarədən bunların yox olmasına dair “Müsavat” firqəsinə verdiyiniz bəyannamənin çıxdığı məlumumuz oldu. Lakin mütəəssifənə [təəssüf ki], kim tərəfindən bəyannamənin verildiyi nəzərə çarpmayır. Pul yox olması kimi müəssif [təəssüflü] bir vəqənin həqiqi tərəfini aşkar etmək üçün biz bəyannamə tərtibində iştirak etməyən, pul

nişanları hazırlayan idarənin xidmətçiləri sizin müavinətinizə ümid edərək böylə işdə iştirak edənlərin ad və fəmilialarının ya qəzetə vasitəsilə göstər[il]məsinə və ya idarə müdiriyyətinə onların nişan ver[il]məsinə acizənə rica edirik. Çünki sizdən bilavasitə lazımi məlumat aldıqdan sonra bizə bu işin təhqiq və təftiş edilməsi yoluna qoy[ul]maq imkanı verilir.

Siz isə bunlardan əlavə, bizlərdən bəyanınızda göstərilən vəqədə iştirak etməyənləri vicdani əzabdan xilas edərsiniz.

23 imza

TEATRO VƏ MUSİQİ

Dövlət Teatronun rəsmi-güşadı

Cümə günü, oktyabr ayının 24-də, axşam Dövlət Teatrosunda, Dövlət Teatrosu artistlərinin iştirakı ilə təntənəli bir surətdə teatronun rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] vəqə olacaqdır. Dövlət Teatro artistlər heyəti tamamilə bu rəsmi-güşadda iştirak edəcəklərdir. Birinci pərdədə Azərbaycan səhnəsinin tarixçəsi oxunacaqdır. Sonra İsa bəy Aşurbəyli cənablarının əvvəlcə iki pərdədə yazmış olduğu, sonradan bir çox təğyir və təbdilat [dəyişikliklər və düzəlişlər] ilə üç pərdədə təlif etdiyi [yazdığı] “Azərbaycan” pyesi mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır.

* * *

Məşhur rejissor A. A. İvanov Azərbaycan Dövlət Teatrosu heyətinə rejissor dəvət edilmişdir.

Xəzər dənizində posta, sərnişin və yük gəmilərinin hərəkəti

Bakı-Ənzəli

15-ci körpüdən səşənbə [çərşənbə axşamı], cümə və bazar günləri saat 4-də.

Bakı-Tazaşahər (Krasnovodsk)

15-ci körpüdən düşənbə [bazar ertəsi], çarşənbə və cümə günləri saat 5-də.

Bakı-Salyan

19-cu körpüdən bazar, səşənbə, çaharşənbə və cümə günləri saat 4-də.

Bakı-Ənzəli-Şahsavar-Məşhədsər-Bəndər Gəz və geri

17-ci körpüdən çaharşənbə günü saat 4-də.

Bakı-Həsənqulı-Bəndər Gəz-Məşhədsər və geri

17-ci körpüdən səşənbə günü saat 4-də.

Petrovsk-Fort-Aleksandrovska-Quryev və geri

Paroxodlar Petrovskdan pəncşənbə [cümə axşamı] günləri saat 4-də çıxırlar.

Bakı-Lənkəran-Astara

17-ci körpüdən düşənbə, səşənbə və şənbə günü saat 4-də.

Bakı-Petrovsk

15, 24 və 25-ci körpülərdən səşənbə, pəncşənbə və şənbə günləri saat 4-də.

T-178

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası Gövhər xanım Qazızadə

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsamama Vasserma çıxək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armiyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

T-321

Doktor M. İ. Lurye

Əmrəzi-zöhrəviyyə və daxili naxoşluqları qəbul edir. 914 və 606 müalicəsi. Qəbul edir hər gün səhər saat 8-1-ədək; axşam saat 4-7-yədək. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə

45, Bandarnının küncündə, yolu Bandarnıdan, nömrə 8, 3-cü mərtəbə. Telefon: 17-06 və 52-36.

7406

Berlin Darülfünunu doktoru S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqları. Qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Elektrik müalicəsi, 606 və 914 müalicəsi və qeyriləri.

Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28 və 93.

4051

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişlərin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

10218

Diş həkimi E. S. Karşteynbaum

Maddi cəhətdən zəiflər üçün xüsusi güzəştdə bulunur. Diş çıxartmaq ağrı ilə 25 manat, diş çıxartmaq ağrısız 50 manat. Müalicə və doldurması 80 manatdan 100-ə kimi. Məsləhət 15 manat.

Ünvan: Quba meydanı yanında Sisiyanovski küçə nömrə 41, İsrafilovun evində. Telefon: 22-57.

11449

Diş həkimi R. M. Altman

Gəlib və qəbul edir naxoşları gündüz saat 8 - 2-yədək, axşam saat 4 - 7-yədək. Müsəlman xanımları üçün əlahiddə qəbul olunan otaq. Adres: Şamaxinka, ev nömrə 20. Aptekin qarşısında.

71141

Diş həkimi B. L. Levin

Gəlib naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Dişləri ağrısız çəkir. Kabinədə diş çıxığı laboratoriyası vardır. Qızıl ənglər, qızıl köklər, kauçuk işləri. Qəbul edir səhər saat 9-dan 1-ə dək, axşam saat 4-dən 8-ə dək. Adres: Sisiyanovski, nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

9090

Diş həkimi A. A. Mirkin

Dişlərə müalicə olunub və doldurulur. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırılır. Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Qəbul olunur: gündüzlər 9-dan 2-yədək; axşamlar 4-dən 7-yədək. Ünvan: Gimnaziçeski küçə, nömrə 164.

11426

Diş həkimi

S. M. Hamburg

Təzə işlər, qızıl, kauçuk, platina üzərində dişlər qayırılır. Qəbul olunur saat 9-dan 2-yədək, 4-dən 6-yədək. Nikolayevski caddə 21, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

9056

Professor Buyneviçin müsəkkər [sakitləşdirici] kabinetinin sabiq assistenti

Doktor Q. Musəlyans

Ürək, mədə, bağırsağ və qeyri daxiliyyə naxoşluqları qəbul edir səhərlər 9-dan 12-yədək, axşamlar 5-dən 7-yədək. Ünvan: Karantinni və Bolşoy Morskoy küçələrin küncündə (Telefonni küçənin başında). Telefon: 40-22.

11446

Təbib Əmir bəy Aslanov

Qəbul edir naxoşları (daxiliyyə və cildiyə) axşam saat 4-dən 6-yədək. Adres: Ofiserski küçədə (Nikolayevski küçənin küncündə) nömrə 6. Telefon 41-14.

11430

Diş müalicəxanası

D. İ. Zeylidzon

Xüsusi qızıl və platina işləri. Kötük və körpülər və farforlar. Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Qəbul olunur məhəzən növbətə yazılmaqla səhərlər saat 9-dan 2-yədək, axşamlar saat 5-dən 7-yədək. Ünvan: Malakan-ski küçə, ev nömrə 1. Telefon nömrə 19-55.

11442

Olqinski küçə ilə gedərkən cibimdən bu-majnikimi [pulqabımı] çıxardıblar. İçində 2 yüz manat, pasport, kəbin kağızı və şoferlik şəhadətnaməsi vardır. Tapanlardan acizənə rica edirəm kağızların mühüm olduğu üçün pulları götürüb və əlavə 400 manat da mükafat verirəm, kağızları “Azərbaycan” qəzetəsi kontoruna gətirsinlər. Osmanlı təbəəsi şofer Səlimzadə.

11474

Müdir: Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**Ermənilər haqqında ingilislər**

səh. 439. “Corcian meyl” [The Georgian mail]: Tiflisdə ingilis dilində nəşr edilmiş qəzet.

səh. 440. “Ermənistan isə bizzat onlar üçün bir ola bilər”: arada bir söz silinmiş, oxunmur.

Teleqraf xəbərləri

səh. 442. “Qızıl-Arvad”: Türkmənstanda şəhər; indiki Sərdar şəhəri.

“Matin” [Le Matin]: 1882-1944-cü illərdə Parisdə fransız dilində nəşr edilən gündəlik qəzet.

“Peti Parizyen” [Le Petit Parisien]: Parisdə 1876-1944-cü illərdə nəşr edilən gündəlik fransız qəzeti.

Sülh ətrafında

səh. 443. “Sen-Cermen müahidənəməsi”: Birinci Dünya müharibəsindən sonra, 10 sentyabr 1919-cu ildə, Paris yaxınlığındakı Sen-Jermen sarayında Antanta ölkələri ilə Avstriya arasında imzalanan Sen-Jermen sülh müqaviləsi nəzərdə tutulur.

Mətbuat

səh. 448. “bizim rəyimizi təsvib edərək”: qəzetdə “təsvib” sözü təhrif edilmişdir.

Dağıstan əhvalı

səh. 449. “aşağıdakı məsələlərin sərəncamını əhd edirlər”: bundan sonrakı maddələr qəzetdə kiril əlifbasının hərflərində görə “a, b, v, q” kimi işarələnmişdir.

“... eylül 1919 sənə”: qəzetdə belədir.

Bakı xəbərləri

səh. 450. “Tazəşəhər”: Krasnovodsk (indiki Türkmənbaşı) şəhərinin bəzi mənbələrdəki adı.

“Qızılbat” (yaxud Qızıl-Arvad): Türkmənstanda şəhər; indiki Sərdar şəhəri.

“Nəzarəti-cəlilə”: Nazirliklər haqqında işlədilmiş ifadə qəlibi; “uca, cəlallı Nazirlik” mənasına gəlir.

Fəhlə həyatı

səh. 452. “Cavad bəy onu çağırır”: qəzetdə belə getmişdir: “Cavadbəyov çağırır”.

Azərbaycanda

səh. 456. “Slovo”: Tiflisdə rus dilində nəşr edilən erməni qəzeti.

Cümə, 24 oktyabr 1919-cu il, nömrə 304

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 29 məhərrəmül-haram sənə 1338. 24 təşrini-əvvəl 1919 sənə.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalənin mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 2 manat 50 q.

Abunə şəraiti: Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 70 rublə, 2 aylığı 130 rublə, 3 aylığı 180 rublə. Bakı üçün 1 aylığı 60 rublə, 2 aylığı 110 rublə, 3 aylığı 150 rublə. Abunə şəraiti ancaq həmin sənə yanvar ayının 1-nədək heasb olunur.

Elan fiati: birinci səhifədə sətri 8 rublə, axırncı səhifədə sətri 6 rublə, itən şeylər və yer artaranlar üçün 4 rublə axırncı səhifədə, 6 rublə birinci səhifədə.

ELAN

Bədəmə [bundan sonra] Parlaman və Parlaman rəisi naminə idxal olunacaq ərizə, övraqi-rəsmiyyə [rəsmi sənədlər] Parlaman idarəsinə təslim etdirilməsi xüsusü elan olunur.

İdarə müdiri:

[Məhəmməd ağa

Mustafa ağa oğlu] Vəkilov

Kargüzər: [Cəmaləddin]

Məhəmmədzadə

T-299

* * *

Ümuri-Xeyriyyə Nəzarəti bununla elan edir ki, 20 min pud buğda və un almaq istəyir. Satmaq istəyən şəxslər lazımdır ki, nümunələri və qiymətləri noyabr ayının 1-nə kimi Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinə (Sadovaya küçədə nömrə 3) bağlı paketlərdə təqdim etsinlər.

Məzkur [deyilən] taxıl Nəzarətə Yevlax və yanki Bakı istasyonlarında təhvil verilməlidir.

T-297

GÜC BİRLIKDƏDİR!

Xalq maliyyəsi lazımlı yerdə saxlanılarsa, xalq təsərrüfatı da intişar tapacaqdır [inkişaf edəcəkdir].

Azərbaycan Etibar, İstiqraz və Əmanət Cəmiyyətləri İttifaqı idarəsi Bakı şəhərində (Karantinni küçədə, 84 nömrəli evdə) 15 təşrini-əvvəl [oktyabr] 1919 sənəsi tarixindən fəaliyyətə başlamışdır. Qanunnamənin 27, 28 və 29-cu maddələrinə məbni [əsasən], İttifaqın sərmayəsi idxal olmaq haqqından (500 rublə), pay sərmayəsi və mənfəətdən saldırılmış məbləğdən hasil olur. Hər pay haqqı 2000 rublə təyin edilmişdir. Hamı etibar, istiqraz və əmanət cəmiyyətləri və Müəssisələr İctimasının [Təsisçilər Yığıncağının] qəti [qərarı] ilə özgə kooperativlər də ittifaqa üzv yazıla bilərlər.

Cari hesaba vaxtla xüsusi əşxasdan [şəxslərdən] və müəssisələrdən məbləğlər qəbul edilir. Verilmiş məbləğlər qeyri-məhdud surətdə və hər bir vaxtda nağd olaraq qaytarılır.

İttifaqın kontorunu açıqdır səhərlər 10-dan 12-yə kimi, axşamlar 5-dən 7-yə kimi.

İttifaqın İdarəsi

T-298